

Lõikuskuu lõppes sügiseselt

Et oli tänavu kõige palavam kuu.

“Ilmastik on augustis tavaliselt kapriisne. Alles vaimustusime kõrgest sinisest taevast, kui selle servale keruvad ähvardavad äikesepilved ning sajab sooja vihma. Siis avab august ka seeneriigi väravad. Metsloomadel lööb valla toiduvarumisking.” Nii kirjeldas hilissuve paarkümmend aastat tagasi loodusemees Kustas Põldmaa.

Kõikumist 30 kraadi

Eks samasugune olnud ka tänavune lõikuskuu, ainult et seeneriigist pakuti korilastele heal juhul vaid kukeseni, teisi oli vähe ja needki usitunud.

Toiduvarumiskirge sai rahuldada põhiliselt aedades ja põldudel – oli ju päris hea õuna-, marja- ja teravilja-aasta. Kartulikasvatajail olid käed ametis suvi läbi, sest rikkalik oli ka mardikasaak. Isegi minu tillukesel peenralapil särasid Ameerikast pärit elukate vastsed nagu pohlad mättal. (Sajad neist rändasid soolaveega purki – talvel hea võtta!)

Ilm oli tõesti kapriisne: õhusoe muutus paari nädala jooksul kolmekümne kraadi võrra, tosin päeva ei sadanud piiskagi, siis jälle valas tõelist paduvihma.

Vedas neil, kes olid oma puhkuse augustisse planeerinud. Näiteks esimese kümnepäevaku kestel peaaegu ei sadanudki – Eesti keskmiseks vihmakoguseks arvatati kasin 4 mm (pikaajaline keskmine ehk norm on 26 mm).

Ja sooja oli 19,1°, seega ligi kaks ja pool kraadi tavalisest enam, kuigi kuu esimesed paar päeva olid jaedad ning tuulised (Paldiskis olid tuulehood kuni 24 m/s). Kohati sadas ka korralikku vihma.

Kuu keskpaik, teine dekaad oli selle suve palavaim – riigi keskmine õhutemperatuur küündis 19,7 kraadini ehk ületas normi 4,3 pügala võrra. Tartus on too periood kuumem olnud vaid 1939. aastal.

Kuu kolmeteistkümnenda päeva pärastlõunal mõõdeti tervelt kümnes jaamas õhutemperatuuri maksimumiks 30 kraadi ja enam! Selle aasta rekordkuumuse näit 31,9° saadi Kundast.

Kaevud ja tiigid hakkasid mitmel pool kuivama, õhuniiskus oli pea

sama madal nagu kõrbes – 30% ümber. Jälle oli pool Eestit suures metsapõlengute ohus. Mererandades ja järvedes tõusis veesoojus vahemerele näitajateni (26 kuni 27 kraadi).

Klimatoloogidel läks elu põnevaks: ehk püstitatakse uus kuu soojarekord. Aga ei. Augustil läks võhm välja. Energiat jätkus veel mõneks südasuviseks päevaks, edasi kiskusid ilmad päris sügiseseks.

Kuu lõpukolmandik oli küll ligi kraadi jagu normist soojem (Eesti keskmine 15,5°), kuu rekordist jäi aga puudu (Tartus viies koht alates 1866. aastast).

Eesti keskmiseks augusti õhutemperatuuriks arvatati EMHIs 17,9°, mis on normist kaks ja pool kraadi kõrgem. Soojemad tänavusest lõikuskuust olid aga näiteks, vähemalt Tartumaal, 1939, 1868, 1997 ja 2002. Kõige soojemad paigad olid seekord Vilsandi (18,7°) ja Võru (18,5°), veidi jahedam püsis ilm Pandivere kõrgustikul – Väike-Maarjas 17,4°.

Tuulispasku ja jääkruupe

Sademeid tuli keskmiselt 67 mm (norm 78 mm). Kõige märjem kant oli seekord Tallinn 134 millimeetriga, kõige kuivem Võru (31 mm). Mõnel päeval sadas tõelist paduvihma, näiteks pealinnas 29. augustil 51 mm!

Kahel päeval tuli ka rikkalikult jääkruupe: Tabasalus 28. ja Ääsmäel kaks päeva hiljem. Maa olnud kaetud paksu valge vaibaga otsekui talvel!

Mis veel augustist meelde jäi, olid äikeseilmad ning trombid-tornaadot tuulispasad. Selles mõttes olime kui Ameerikas – ka seal olid ilmad pikselised ning keerised tegid pahandust. Välgulööke võis näha kuu lõpupoolel pea iga päev. Eriti tugev oli äike 24. kuupäeva öösel ja varahommikul.

Trombe nähti vähemalt kolmel korral: 4. augustil Kuressaares, 14. kuupäeval Sõmerpalu lähedal ning üheksa päeva hiljem Vao ja Kiltsi külas.

Ilmast mujal...

New Yorgis juhtus haruldane asi – nähti tornaadot. Ilmateenistuse andmeil olla säärast nähtust registreeritud linna ajaloos varem vaid neljal korral.

Mitmel pool Lõuna-Euroopas (Kreekas, Bulgaarias, Itaalias, isegi kaugetel Kanaari saartel) möllasid metsatulekahjud. Kõige suuremat kahju sai Kreeka, kus suured põlengualad on selgesti näha isegi kosmosefotodel.

Põhja-Koreas ujutasid paduvihmad üle 90 000 ha põllumaad, purunes 540 silda. Esimest korda pärast 1992. aasta Andrew'd maabus Ameerika maismaal V kategooria tugevune orkaan, nimeks Dean. Kesk-Ameerikas ning Kariibi mere saartel hukkus üle 30 inimese.

...ning muiste

1907. aasta lõikuskuu keskmine õhutemperatuur oli Tartus väga madal (12,8°). Külmem on olnud vaid 1899. aasta august 12,7 kraadiga. Vihma oli palju – 114 mm.

Päevalehes kirjutati ilmast: Pärnust. Siin on heinatöö lõpetatud. Rukkilõikus on käsil. Rukis on tänavu kaunis hea, kuid madalamate kohtade peal kehvem.

Euroopa Venemaa suuremas osas on ilmad vilud, vilumad kui muidu sel ajal. Lääne Euroopas on ilm ilus ja paras niiske.

Poltavast. Kurjategijad tungisivad rahaposti kallale. Kuulide vahetamisel saivad kaks postiljoni ja hobune haavata. Post jäi terveks.

AIN KALLIS